

Ungas rätt i ett förändrat klimat

”Vår största utmaning i detta nya århundrade är att ta en idé som låter så abstrakt – hållbar utveckling – och göra den till verklighet för alla världens människor.”

(Kofi Annan, Johannesburg 2002)

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter, barnets rättigheter och miljö och utveckling står bakom FN:s beslut att utse år 2005-2014 till ett årtionde för utbildning för hållbar utveckling. Sverige har antagit denna utmaning.

I en snabbt föränderlig värld ställs nya krav på lärandet. Klimatfrågan, liksom många andra utvecklingsfrågor, förutsätter en bred syn på kunskap som omfattar såväl miljöfrågor, ekonomiska som sociala frågor. I arbetet med kunskap och lärande, attitydbildning och handlingsberedskap för hållbar utveckling har skolor och andra utbildningsaktörer en avgörande betydelse i det livslånga lärandet.

Lärande för hållbar utveckling har flera kännetecken. Det handlar bland annat om att i den vardagliga undervisningen integrera miljö-, ekonomiska och sociala aspekter samt lokala och globala perspektiv. Det handlar också om att använda processorienterade och dynamiska undervisningsmetoder, aktiva och deltagarstyrda arbetsätt samt att stimulera till kritiskt tänkande.

Utbildningsmaterialet är, på uppdrag av Plan Sverige i samarbete med Svenska FN-förbundet, framtaget av lärare på Globala gymnasiet. Det vänder sig till dig som tycker om att arbeta med elevaktiva metoder, ett tvärvetenskapligt perspektiv och med frågor om mänskliga rättigheter, hållbar utveckling, klimat och fattigdomsbekämpning. Utbildningsmaterialet syftar till att öka förutsättningarna för att barn och unga ska kunna delta i och påverka världens framtid i en hållbar riktning. Målet är att öka kunskapen om samt reflektera över världens utveckling och mänskliga rättigheter i ett förändrat klimat. Barns och ungas situation och rättigheter står i fokus. Frågeställningarna som behandlas är många gånger svåra och komplexa. Vår utgångspunkt är att ge utrymme för elevernas egna perspektiv och delaktighet i syfte att engagera – för att i sin tur bidra till kunskapsutveckling och handlingsberedskap.

Utbildningsmaterialet består av 17 övningar och ett klimatrollspel. Materialets introduktionsövningar, värderingsövningar och mer omfattande analysövningar saknar inbördes ordning och kan användas separat eller som förberedelse för klimatrollspelen. De kan användas inom ramen för ett ämne eller i samverkansprojekt mellan flera ämnen i gymnasieskolan och den senare delen av grundskolan. Tanken är att du som pedagog ska kunna använda materialet som inspiration och kunna anpassa övningarna och rollspelet så att det passar din egen undervisning. Flera av övningarna samt klimatrollspelet kan användas för examination.

Vi hoppas att utbildningsmaterialet blir en inspiration till lärande för hållbar utveckling.

Lycka till i arbetet!

Karolina Sandahl och Sara Nybäck, lärare på Globala gymnasiet, Stockholm

Översikt

Materialet består av fem teman med tillhörande övningar samt ett klimatrollspel:

1. Utveckling och rättigheter i ett förändrat klimat

Övningarna syftar till att introducera frågor om klimat, utveckling och mänskliga rättigheter och att öka förståelsen för hur klimatförändringen påverkar de med allra minst resurser samt världens utveckling i stort.

Övningar:

- **Fritt flöde** – att väcka tankar om klimat och utvecklingsfrågor
- **Klimatkarusellen** – att synliggöra kunskap om klimat och utvecklingsfrågor
- **Sant eller falskt** – om mänskliga rättigheter och världens utveckling
- **Vijay och hans familj** – om konsekvenser och åtgärder i ett förändrat klimat

2. Barn och unga i ett förändrat klimat

Övningarna syftar till att ge en inblick i klimatförändringens konsekvenser för barn och unga samt att inspirera dem till att se sig själva som aktörer i klimatfrågan. Barns och ungas rättigheter samt likheter och skillnader mellan rika och fattiga länder lyfts fram.

Övningar:

- **Barns och ungas rättigheter** – om barns och ungas olika förutsättningar i världen
- **Fördomsfull eller fördomsfri** – att reflektera kring barns och ungas livsvillkor i utvecklingsländer
- **Hur rättvis är hälsosituationen i världen** – om hur klimatförändringen påverkar den globala hälsosituationen
- **Unga som viktiga samhällsaktörer** – om unga som starka riskkommunikatörer och aktörer i klimatfrågan
- **Klimatförändringens hälsoeffekter i El Salvador och Sverige** – om hur klimatförändringen skapar orättvis ohälsa i olika delar av världen

3. Framtidsbilder och lösningar för hållbar utveckling

Övningarna syftar till att stimulera till reflektion kring olika framtidsbilder och över lösningar som kan leda till hållbar utveckling.

Övningar:

- **Mina barns och barnbarns framtid** – om världens framtid i ett förändrat klimat
- **Framtidsbilder** – om klimatförändringens olika framtidsscenarier
- **Lagstiftning för en hållbar framtid** – att reflektera kring en rättvis och hållbar framtid

4. Ungas röst – om påverkan och förändring

Övningarna syftar till att stärka barns och ungas röst så att de kan påverka och delta i klimatdebatten. Barns och ungas politiska rättigheter är utgångspunkten för övningarna.

Övningar:

- **Argumentationskarusellen** – om för- och motargument i klimat- och utvecklingsfrågor
- **Lobbying** – om barns och ungas möjlighet till påverkan och förändring
- **Morgonsoffan** – om att väcka opinion och föra ut politiska budskap

5. Global rättvisa och ansvar i ett förändrat klimat

Globala överenskommelser mellan länder är en förutsättning för att bromsa klimatförändringen. Övningarna syftar till att stimulera till diskussion om global rättvisa, ansvar och internationellt samarbete.

Övningar:

- **Individens, marknadens eller statens ansvar** – om ansvar och roller för en hållbar utveckling
- **Gemensamt men olika ansvar** – om global rättvisa och globalt ansvar

Klimatrollspel

FN:s klimatförhandlingar har en central roll i arbetet för hållbar utveckling. Klimatrollspelet syftar till att ge eleverna inblick i komplexiteten bakom internationella klimatförhandlingar och till att se lösningar på en av vår tids största utmaningar.